

Lletres Valencianes

Revista del llibre valencià · Número 41 · Setembre 2015

**GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA D'EDUCACIÓ,
INVESTIGACIÓ, CULTURA I ESPORT**

*Conseller d'Educació, Investigació,
Cultura i Esport*

Vicent Marzà Ibáñez

Secretari autonòmic de Cultura i Esport

Albert Girona Albuixech

Directora general de Cultura i Patrimoni

Carmen Amoraga Toledo

ISSN: 1578-4096

Dep. Legal V-2053-2001

© de la present edició:

Generalitat Valenciana

Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport

Av. Campanar, 32, 46015 València

<http://dglab.cult.gva.es>

Direcció

Antonio Peña Ferrando

Coordinació

Carmen Pardo

Consell Assessor

Francisca Cerdà Vara

Jaime J. Chiner Gimeno

Mª Jesús Carrillo Martínez

Secretaria

Raimundo Forner Barres

Administració

Montserrat Ferrer Pereira

Col·laboracions

**Clara Berenguer Revert, David Brieva,
Miguel Catalán, Maite Monar, Juli Capilla,
Rafael Martínez, Jaume Monzó, Joanjo García,
Alícia Toledo, Enric Iborra, Beatriz Jiménez,
Salvador Jiménez, Manel Alonso,
Manuel Garrido**

Fotografia

García Poveda

Correcció lingüística

Maria Quiles Ruiz

Disseny i maquetació

Eliseo Soriano

Índex

Crítica

Si vols veure una balena	5
Atrapado en Belchite	7
Ens veurem allà dalt	9
Perifèric Juvenil	11
Conta'm l'Horta.....	13
Trastos, recuerdos. Una biografía de Wislawa Szymborska ...	15
El català a l'espai de comunicació	17
Trencatenebres	19
Cara de pardal	21

Minicrítica

Celebració	23
En línia	24
Tormentas de verano	25
Paranys	26

Reportatges

50 Fira del Llibre de València	27
Libros para mañana o cómo (re)lanzar un mensaje en una botella	33

[Fes clic en el títol de la crítica o l'article que vols llegir](#)

Revista Lletres Valencianes núm. 41

Un àlbum il·lustrat per a aprendre a esperar

Si vols veure una balena, en realitat, no és la història de cap balena. Aquest és un conte d'esperes i recompenses, de paciència i de desitjos complerts, dels somnis que tarden però, finalment, arriben. No debades, en obrir-lo ja ens adverteix que «si vols veure una balena necessitaràs una finestra. I un oceà. I temps per esperar. I temps per observar. I temps per preguntar-te si allò és una balena». Aquest és, per tant, un llibre per a passar-hi temps, per a endinsar-s'hi, per a gaudir-lo amb calma i per pensar què és el que volem, si veure una balena o una altra cosa distinta. Això sí, no podem perdre mai de vista

allò que vertaderament anhelem, perquè llavors ho trobarem.

Tot i que no és un àlbum de grans dimensions, la resta de propietats fan d'aquest un exemple idoni del que coneixem com a àlbum il·lustrat. Així doncs, les 32 pàgines que el componen –numeració habitual en aquest tipus de publicació– es caracteritzen pel domini absolut de la imatge sobre el text, tant en les il·lustracions a doble pàgina com en aquelles més simples però que s'estenen subtilment dels límits de la pàgina mitjançant un ús magistral del color. El text, breu, com requereix un bon àlbum, amb

Si vols veure una balena

JULIE FOGLIANO / Autora

ERIN E. STEAD / Il·lustradora

NÀDIA REVENGA / Traductora

ANDANA EDITORIAL. VALÈNCIA, 2014

36 pàgines / 978-84-943130-3-5 / 13,90 €

un llenguatge senzill i accessible però alhora d'una poètica deliciosa, es conjuga amb les il·lustracions fins al punt d'establir entre tots dos una simbiosi perfecta; tot allò que la narració suggereix la il·lustració no només ho tradueix en forma d'imatge sinó que, a més, obri nous horitzons narratius en el relat.

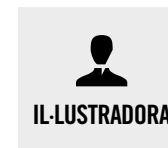
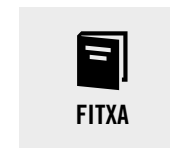

i elegant, de colors suaus i amb un gust per la presència de fons blancs, trets que lliguen amb la senzillesa i el minimalisme dels textos de Fogliano. Així, l'encarregada d'encetar la història és una finestra, un símbol inequívoc de la necessitat d'estar atents a l'arribada del que volem; però aquesta primera és una finestra buida que en passar la pàgina esdevindrà en una de nova ara amb vistes cap a l'oceà. El joc que s'estableix entre el text i la il·lustració comença, doncs, des del principi, en dialogar tots dos llenguatges en una sintonia ben equilibrada.

Si vols veure una balena és un àlbum narrat en segona persona, de manera que ens identifiquem amb el que s'explica; amb un xiquet i el seu gos com a protagonistes principals de la il·lustració, i on la història avança plantejant tot el que no hem de fer si volem aconseguir alguna cosa i deixant per al final el que sí. Tot un exercici d'intriga i emoció que, en definitiva, ens convida a obrir-lo i a deixar-nos seduir pel cant de la balena.

CLARA BERENGUER REVERT

ENLLAÇOS

Julie Fogliano i Erin Stead es van conèixer quan treballaven en una llibreria de Nova York. A més, a banda d'aquest àlbum, ja han col·laborat juntes en l'aclamat *Y de pronto es primavera*, publicat per Océano Travesía. Si aquest tàndem literari i artístic ja havia funcionat, ara no podia fallar. I així ha sigut. En aquesta ocasió, per a crear les il·lustracions, Stead va utilitzar tècniques de gravat en linòleum i llapis. El seu és un estil delicat

Atrapados por el Belchite de Sento y Uriel

La historia del médico Pablo Uriel rondaba por la cabeza de Sento Llobell desde hacía mucho tiempo. Es, a la vez, la historia del país, la de una guerra inmisericorde, la de la vicisitud humana, y es, por otra parte, la de su suegro.

Con el *curriculum* desbordando la más holgada de las carpetas (por cantidad, calidad y variedad) y en el momento idóneo de madurez, Sento se embarca en un proyecto en tres entregas de una obra que se va confirmando como un referente en la narración gráfica española.

Todo comienza en el interior, en las mentes del autor y de su esposa, Elena, (hija de Pablo Uriel) y en el deseo

de ver representada en viñetas una de las historias más descarnadas que se conocen del episodio más terrible en la historia reciente de España. Previamente, el propio protagonista de los acontecimientos había narrado sus experiencias por escrito, que tomaron forma de libro, primero en una edición casi familiar y posteriormente en el conocido libro *No se fusila en domingo* (Pre-Textos, 2005).

En 2013 Sento recibió el VI Premio Internacional Fnac-Sins Entido de Novela Gráfica que le proporcionaba la ocasión de comenzar a contar en viñetas las desventuras de Pablo Uriel en *Un médico novato* (Sins Entido, 2013). Es la primera parte de lo que

Atrapado en Belchite

SENTO LLOBELL / Autor

AUTOEDICIÓ. VALÈNCIA, 2015

160 pàgines / 978-84-60667-07-0 / 20 €

será su trilogía enmarcada en la guerra civil española, que comienza en el verano de 1936 y nos cuenta la historia de un joven médico, que se ve inmerso en el estallido del golpe militar en su primera experiencia profesional. Asistimos a los comienzos de la represión y al encarcelamiento injustificado, que es apenas soportable gracias a las muestras de compañerismo y solidaridad que brotan entre la miseria.

Un médico novato sentaba con maestría las bases de la historia y preparaba el camino para lanzarnos al frente, nunca mejor dicho.

Con un traspies momentáneo en forma de viaje al limbo editorial del sello Sins Entido y un revolcón por el desacuerdo con la nueva editorial (Salamandra Graphic) en relación con la celeridad con la que debían aparecer las siguientes entregas, el camino continúa y Sento y Elena autoeditan *Atrapado en Belchite*, la segunda parte de la historia.

Esta entrega nos cuenta cómo Pablo Uriel se incorpora al frente del bando sublevado en el verano de 1937 y se convierte en protagonista desarrollando su labor médica en una de las confrontaciones más sangrientas de la guerra (más de cinco mil muertos en catorce días): la batalla de Belchite.

La narración de Sento es demoledora. Desatendiendo los juicios y los revanchismos, plasma toda la crudeza de la contienda, toda la miseria y su monumental absurdo. Combatientes afiliados a sus respectivos bandos por motivos ajenos a su voluntad siguen órdenes crueles y pobremente justificadas en pos de una victoria sin gloria. La línea de Sento retrata con despiadada claridad toda la dureza de esos momentos con sangre, muerte y moscas.

Escribía Ian Gibson en el prólogo de *No se fusila en domingo* que era «un documento de una profunda humanidad», y el mayor mérito de este cómic es precisamente ese,

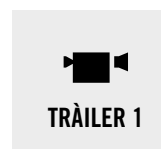
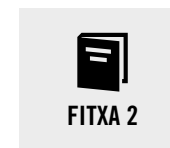
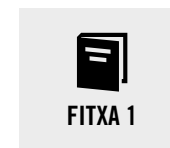
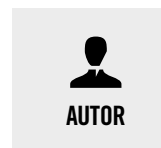

haber dotado al personaje de Pablo Uriel de esa humanidad que impregna todos sus actos y decisiones. Qué gran homenaje a su persona y a esa forma tan necesaria de entender la vida.

El final será en Valencia, donde se desarrollará la tercera y última parte.

DAVID BRIEVA

ENLLAÇOS

De las cenizas de la Gran Guerra

Esta extensa novela que desnuda la Primera Guerra Mundial y su posguerra en Francia ha obtenido el Premio Goncourt y al tiempo unas cifras extraordinarias de ventas debido a sus valores tanto literarios como descriptivos de la espantosa realidad de la Gran Guerra.

Ens veurem allà dalt es una novela trágica de acción que introduce con raro equilibrio una inteligente trama de intriga en un díptico histórico de gran poder descriptivo: las estrechas trincheras francesas de la Primera Guerra Mundial y después las amplias avenidas del París de posguerra. Sus mayores valores son el respeto por la realidad narrada, una hábil intriga que atrapa al lector desde el principio y el fondo ideológico realista con un punto de ácido cinismo. Esta voluminosa narración, que somete el estilo de escritura al ritmo de los acontecimientos, ha obtenido el favor del público, con

más de medio millón de ejemplares vendidos, pero también el de la crítica, que le otorgó el Premio Goncourt del año 2013, el galardón literario máspreciado de las letras francesas.

El arranque argumental de este alegato antibélico golpea al lector con un contraste recurrente en todas las guerras, descuidado por los historiadores y encubierto por la propaganda oficial: el entusiasmo de los oficiales en el campo de batalla frente a la suspicacia de los soldados. El interés de las elites por promover la guerra a fin de favorecer sus intereses particulares

Ens veurem allà dalt

PIERRE LEMAITRE / Autor
 EDICIONS BROMERA. ALZIRA, 2014
 «L'ECLÈCTICA» / Col·lecció
 447 pàgines / 978-84-9026-261-0 / 19,95 €

contrasta con la falta de interés del pueblo llano por combatir y morir en ellas; las ventajas civiles (económicas, políticas) y militares que alientan los conflictos internacionales contrastan con la conciencia del recluta de su índole de carne de cañón («El enemigo de un soldado no es el adversario, sino el superior»). Esta dicotomía es expuesta por Lemaitre mediante las falsas creencias instigadas por las autoridades sobre la supuesta endebles de unas balas alemanas que iban a doblarse al entrar en contacto con los uniformes franceses, así como las expresiones de la tropa «legión de horror» por «legión de honor» y «patíbulo» para nombrar la escale-

ra que ayuda a salir de la trinchera a fin de iniciar un ataque de infantería.

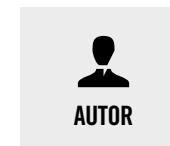
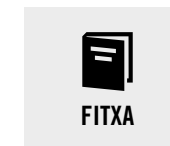
Pocos días antes de firmarse el armisticio que pondrá fin al conflicto, cuando ya todos saben que seguir luchando carece de sentido, el teniente Henri Pradelle, un aristócrata arruinado, quiere ascender al grado de capitán con un último éxito que lleve a su compañía a alcanzar una cota que se le ha resistido durante semanas. Para ello, el 2 de noviembre de 1918 ordena a sus hombres que asalten la posición enemiga. Iniciada la ofensiva, Pradelle disparará por la espalda a dos de sus soldados, que se han rezagado en el ataque al objetivo, a fin de que sus compañeros no encuentren en retaguardia ningún estímulo para la desertión. El soldado Albert Maillard es testigo involuntario de aquel doble crimen, pero un obús alemán lo sepulta pocos segundos después. A punto de morir asfixiado, lo rescata un compañero, Édouard Péricourt, que al poco sufre la deformación permanente del rostro por otro proyectil de última hora.

El horror de la guerra, que contra los artículos patrióticos y los pósteres satinados poblados de héroes impetuosos y doncellas a la espera, es una mezcla de barro, heces y sangre en un paisaje de cráteres de obús y cadáveres de caballos y hombres asediados por las moscas, las ratas y los gusanos, y se describe en *Ens veurem allà dalt* con una mezcla de sordidez y dignidad, la que aporta la compasión, el compañerismo y la lealtad.

La llegada de la paz no hará sino prolongar la infamia sobre los combatientes que sobrevivieron, testigos incómodos en un París que prefiere rendir honores a los muertos que rehabilitar a los mutilados. Promovido a capitán, el criminal Pradelle prospera como héroe de guerra y caballero condecorado además de socio en una empresa de reinhumación de cadáveres militares que firma un contrato con el Estado, mientras los dos soldados que conocen la acción criminal de aquel, Albert Maillard y Édouard Péricourt, intentan salir a flote desde la miseria y la vergüenza que les produce su propio aspecto y su situación de excluidos con un negocio fraudulento dedicado a los monumentos a los caídos. La novela adquiere su estructura dinámica paralela cuando el destino de Pradelle vuelve a cruzarse con los de Maillard y Péricourt; *Ens veurem allà dalt* proyecta entonces sus páginas más veloces en espiral hasta alcanzar un final sorprendente que imparte sobre vivos y muertos una suerte de justicia prosaica no exenta de grandeza. Nos encontramos sin duda ante una de las mejores novelas francesas de los últimos tiempos.

MIGUEL CATALÁN GONZÁLEZ

ENLLAÇOS ▾

Un ampli ventall de possibilitats

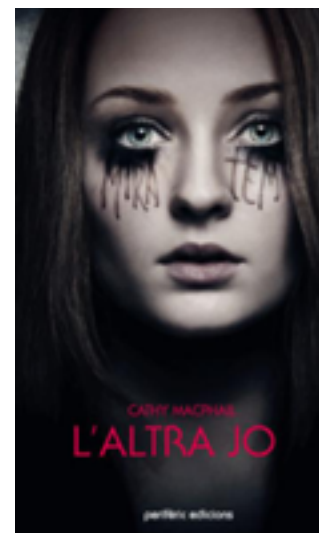
Perifèric Edicions és una editorial que naix a Catarroja l'any 2004 amb l'objectiu de publicar literatura en valencià. Aposten per la creació de llibres de qualitat, els quals es caracteritzen d'una banda pels bons textos seleccionats i, d'altra, per la classe que tenen les seues encuadernacions.

Perifèric Edicions ens ofereix un ampli ventall de possibilitats lectores per a aquest estiu o per al proper curs escolar, destinades principalment al públic adolescent. Aquestes obres es caracteritzen perquè abracen una temàtica molt variada, amb la qual cosa es dirigeixen a qualsevol tipus de lector: als que busquen *best-sellers* d'autors estrangers consagrats, als que prefereixen la literatura popular autòctona, a qui busca una història d'amor entre joves amb què sentir-se identificat i, com no, als adolescents que comencen a descobrir la dura realitat i necessiten llegir obres de temàtica social que denuncien tots els

problemes mundials que cada dia ens presenten els mitjans de comunicació.

Comencem amb la novel·la de misteri *L'altra jo*, de l'escriptora escocesa Cathy MacPhail, la qual s'ha dut a la gran pantalla de la mà d'Isabel Coixet. Aquesta obra disposa de tots els elements per no deixar el lector indiferent i que fan que no puguem deixar de llegir-la. És una lectura terrorífica que enganxa, traduïda a la nostra llengua per Joan Carles Girbés.

«Era com si estiguera dins d'un somni, un malson. Corrent però sense arribar enlloc. Com si les portes abatibles es

L'altra jo

CATHY MACPHAIL / Autora
 JOAN CARLES GIRBÉS / Traductor
 PERIFÈRIC EDICIONS. CATARROJA, 2014
 152 pàgines / 978-84-92435-68-5 / 12 €

Un cor trencat

MARCOS MORALES / Autor
 PERIFÈRIC EDICIONS. CATARROJA, 2014
 181 pàgines / 978-84-92435-71-5 / 10,20 €

Pel·lícula verge

JORDI SIERRA I FABRA / Autor

PERIFÈRIC EDICIONS. CATARROJA, 2014

152 pàgines / 978-84-92435-72-2 / 10,20 €

Això era una volta...

JORDI RAÜL VERDÚ / Autor

PERIFÈRIC EDICIONS. CATARROJA, 2014

196 pàgines / 978-84-92435-70-8 / 10,40 €

desplaçaren més i més lluny. Estava massa espantada per a girar-me, temerosa que aquelles passes m'atraparen» (pàg. 42).

Ara anem amb *Un cor trencat*, primera novel·la del jove escriptor valencià Marcos Morales. Aquesta obra ha estat Premi de Narrativa Juvenil Benvingut Oliver 2013. Aquesta joietta és molt més que una típica història d'amor ja que la intertextualitat assoleix un paper protagonista. Morales juga amb la música en valencià i també amb la literatura universal, cosa que enriqueix el lector.

«De sobte, en el reflex d'un disc veig la meua cara, els ulls foscos afoanats de la son acumulada, de les nits escrivint, escrivint-me, escrivint-los i escrivint-la; i somric davant del meu reflex, com va somriure Tirant abans de declarar-se a Carmesina» (pàg. 70).

És el torn de *Pel·lícula verge. Contes perversos* del tan aclamat Jordi Sierra i Fabra. Aquest recull de contes (basats en experiències reals) ens planteja totes les aberracions a què són sotmesos xiquets, adolescents i joves arreu del món actualment. L'homofòbia, l'esclavitud, l'explotació infantil, la lapidació o l'ablació són alguns dels temes de denúncia que trobarem en aquesta obra, que deixarà una bona petjada de consciència social en tots aquells atrevits que la lliguen.

«No totes les pedres troben un objectiu. Algunes fan mal, només això. Especialment quan la fi sembla propera i el cos s'insensibilitza. Doaa cau a terra, ja no es cobreix, ja no pot més. La sang que brolla per dotzena de ferides baixa pel seu rostre» (pàg. 83).

L'última recomanació que us proposem és *Això era una volta...*, un recull del recollidor de rondalles Jordi Raül, encapçalat per aquest títol tan suggeridor i tan proper al gènere que ens acosta.

«Conte contat, conte acabat, i per la ximenera se n'ha eixit el gat» (pàg. 196).

MAITE MONAR VAN VLIET

ENLLAÇOS

 FITXA 1	 AUTOR 1	 FITXA 2
 AUTOR 2	 FITXA 3	 AUTOR 3
 FITXA 4	 AUTOR 4	

Contalles de l'Horta de València

Conta'm l'Horta aplega cinc històries contades per quatre autors de luxe: Juli Avinent, Carles Cano, Fèlix Sempere i Antoni Torreño. Il·lustrades per l'exquisit Antoni Laveda, el llibre ve apadrinat per l'Associació Cultural El Barranc de Paiporta i per la curosa Edicions del Bullent.

Les llegendes, les rondalles, els contes, els refranys, les dites i frases fetes, els embarbussaments, etc., formen part del bagatge cultural i de la tradició de qualsevol poble. Una tradició cada vegada més amenaçada en el context de globalització uniformador que patim i de la imposició de les llengües i cultures políticament i econòmicament més poderoses. I és en l'àrea d'influència de les grans ciutats on aquesta amenaça es fa més punyent. *Conta'm l'Horta* és un llibre que pretén anul·lar aquesta amenaça, a més de contribuir a delectar els lectors.

Ja a la presentació, els responsables de l'Associació El Barranc ens adverteixen: «presentem aquest recull de contalles tan poc ortodox; amb un regust antropològic, sí; i al mateix temps amb cinc històries divertides, bé rescataades de la tradició oral, bé inspirades per aquesta». I ausades que són engrescadores i plenes de rebel·lia, però sense malícia! Ho és la història del corb i la rabosa, una faula d'Isop molt coneguda que adquireix un color eminentment valencià –molt graciós, per cert– en la curta versió –a penes una pagineta– amb què s'obri el recull. El joc lingüístic amb el topònim de Torrent

Conta'm l'Horta

**JULI AVINENT, CARLES CANO, FÈLIX SEMPERE
i ANTONI TORREÑO / Autors**

ANTONI LAVEDA / Il·lustrador

**ASSOCIACIÓ CULTURAL EL BARRANC DE PAIPORTA i
EDICIONS DEL BULLENT. PICANYA, 2014**

80 pàgines / ISBN: 978-84-9904-160-5 / 20 €

—eminentment valencià— és una reivindicació explícita de la nomenclatura autòctona. És, si fa no fa, el que observem també en la contalla de **Fèlix Sempere**, *El follet Posanoms*, en què la reivindicació de l'autenticitat de la llengua pròpia esdevé alhora el motiu i la finalitat de la història: «Ai, xiquets! Si sabéreu la quantitat de paraules que s'han perdut i que s'estan perdent... Cada vegada es parla pitjor. Espere que vosaltres ajudeu perquè no es perda i que es conserve com abans». Evidentment, es refereix a l'expressió «sopar de pa i porta», altrament dita també «sopar de faixa», substituïdes generalment pel seu equivalent castellà.

Com en totes les contalles, llegendes i rondalles, hi ha la moralitat, o ensenyament de

cara al lector. Així, potser on es fa més obvi aquest ensenyament és en la faula *La gallina Tina i el pollet*, d'**Antoni Torreño**, on la traïció provoca d'immediat un greuge en el traïdor, la qual cosa servirà per a reforçar la importància de la fidelitat en l'amistat. *Mira si he corregut terres*, de **Juli Avinent**, al·ludeix també al valor de l'amistat, tot fent crítica de les bromes pesades. En aquesta història, el ressò d'Enric Valor és també un sentit homenatge al narrador de Castalla. I, finalment, en *Miquel i el pont del Butoni*, de **Carles Cano**, a més de destacar el valor de la solidaritat i de la vida en societat, redunda en el triomf del bé sobre el mal, mitjançant una argücia lingüística ben enginyosa del protagonista contra el dolent de la història, Butoni.

CONTAM L'HORTA

Juli Avinent, Carles Cano, Félix Sempere, Antoni Torreño
Il·lustracions d'Antoni Laveda

Totes les contalles són una delícia lingüística i un tresor antropològic que, juntament amb el poder evocador de les il·lustracions d'Antoni Laveda, contribuiran a preservar la cultura i la llengua dels valencians.

JULI CAPILLA

ENLLAÇOS ▾

FITXA

INTRODUCCIÓ

IL·LUSTRADOR

TRÀILER 1

TRÀILER 2

Wisława Szymborska, más allá de sus textos

Dos periodistas polacas, Anna Bikont y Joanna Szczesna, han conseguido lo que parecía imposible: trazar la biografía de la premio Nobel Wisława Szymborska. En ella se trasluce la vida y obra de una mujer sencilla y reservada, que hizo de la reflexión el sustento principal de su poética.

En los primeros noventa, el profesor Edward Balcerzan intentó escribir la que debería haber sido la primera biografía de la poeta Wisława Szymborska. Sin embargo, no consiguió su colaboración. Años más tarde ella daría sus razones: «Confesarse públicamente es como perder tu propia alma. Hay que guardar algo para uno».

Anna Bikont y Joanna Szczesna tuvieron más suerte. Publicaron los primeros fragmentos de esta biografía en

las páginas de la *Gazeta Wyborcza* en 1997, un año después de que Szymborska recibiera el premio Nobel. Dada la tozudez demostrada por ambas periodistas, se avino a colaborar para completar informaciones.

Al principio, y a falta de otra cosa, las autoras indagaron en las «Lecturas no obligatorias», la columna sobre libros que la biografiada mantuvo durante varias décadas. En ella reseñaba todo tipo de títulos, y ello

Trastos, recuerdos. Una biografía de Wisława Szymborska

ANNA BIKONT i JOANNA SZCZESNA / Autors
ELZBIETA BORTKIEWICZ i ESTER QUIRÓS / Traductors
PRE-TEXTOS. VALENCIA, 2015

«NARRATIVA CONTEMPORÁNEA» / Col·lecció
676 pàgines / 978-84-15894-81-0 / 29,70 €

—explicaba— porque «considero que el peor de los libros puede dar que pensar de una u otra forma (...). En mi vida de lectora siempre reinó un terrible caos». De ellas extrajeron algunos datos no poco jugosos: querencia por autores como Thomas Mann, Montaigne, Dickens, o el cine, que descubrió muy temprano.

Como podemos comprobar en este libro, la vida de Wislawa Szymborska da para mucho.

Más allá de su producción literaria (incluida la de carácter periodístico), que comienza con un par de libros en los años cincuenta — luego desechados—, cabe tenerse en cuenta su relación con el aparato oficial del partido comunista a través de su trabajo en la revista *Zycie Literackie*. Aun así, a través de sus páginas dio cancha como responsable de la sección de poesía a autores noveles como Adam Zagajewski (que siempre tendrá palabras elogiosas para Szymborska) o el heterodoxo Zbigniew Herbert, al que publicará en 1955.

Su ruptura con el partido comunista se llevó a cabo en 1966, año en que devuelve el carnet de militante. Este gesto le supondrá perder su empleo, pero a cambio se le ofrece la columna donde publicará las mencionadas «Lecturas no obligatorias». Antes, en 1957, había dado muestras de cambio: «Cuando dejé de creer, dejé de escribir poemas de esa clase». Su honradez la llevó a no querer olvidar esa etapa de su vida. De hecho, según Adam Zagajewski, Szymborska «construyó su obra madura sobre la base de repensar aquellos años». Algunos de sus compañeros de generación la secundaron en esta tarea, necesitados como estaban de nuevas referencias.

Otro de los aspectos destacados del libro reside en el gran número de fotografías que ilustran el texto. Resultan útiles para hacerse una idea de los *collages* que la escritora

hacía para regalar a sus amigos o comprobar su afición a fotografiarse junto a los rótulos de término de poblaciones con nombres chocantes, rasgos todos ellos que confirman su sentido del humor y la amistad.

RAFA MARTÍNEZ

ENLLAÇOS ▾

FITXA

AUTOR 1

AUTOR 2

INTRODUCCIÓ

cional i funcionalment apte per a tots els serveis de comunicació.

El treball s'estructura en set parts clarament diferenciades en les quals l'autor analitza la complexitat del fenomen des de diverses òptiques. Així, Gifreu fa un recorregut per les aportacions dels diferents estudiosos del tema, tot analitzant els aspectes més controvertits de la qüestió: les polítiques de normalització lingüística als diversos territoris i la recerca d'un model vàlid de referència. S'hi detallen les diverses intervencions de les administracions pel que fa a la regulació de l'ús del català en els mitjans de comunicació i al foment de la llengua en aquests. Mitjançant tot un seguit de taules detallades i explicades amb claredat, es documenta l'evolució de la presència del català, comparant dades com ara les audiències o les hores de doblatge.

Més enllà de l'espai comunicatiu tradicional –premsa, ràdio i televisió–, Josep Gifreu analitza, també, la irrupció de les noves formes de comunicació 2.0 i el paper que té la llengua en el nou món virtual. L'eclosió del ciberespai ha eixamplat els límits tradicionals de la comunitat lingüística i presenta una situació que canvia a un ritme vertiginós en la qual la nostra llengua va prenent posicions.

L'estudi clou amb un repàs històric que marca com a punt de partida l'aparició del diari *Avui*, l'any 1976, i que acaba l'any 2013

amb el tancament de la RTVV, un trist episodi que palesa la feblesa política i estructural de l'espai comunicatiu de la llengua catalana.

A mode d'apèndix, Gifreu aporta una extensa llista de referències bibliogràfiques que faciliten l'accés a les fonts i permeten a estudiosos i curiosos aprofundir sobre el tema.

Es tracta, doncs, d'una obra necessària per a entendre el passat i el present de la nostra llengua en els mitjans de comunicació, i una eina al servei d'aquells que han d'establir els

mecanismes per a garantir-ne el futur, ja que cal una planificació adequada de l'espai comunicatiu per a garantir la supervivència del català en un món cada cop més globalitzat.

JAUME MONZÓ

ENLLAÇOS ▾

FITXA

AUTOR

Anarquistes, oportunistes i criminals

Coincidint amb la darrera Fira del Llibre de València i amb l'aval pel Premi Andròmina de narrativa, Juli Alandes va presentar la que, sens dubte, és la seua proposta més complexa, més arriscada i més arrodonida. Si en novel·les anteriors, com ara *Crònica negra* o *La mirada del cocodril*, recorria terrenys fèrtils en discòrdies –la polèmica sobre l'origen primigeni de la llengua dels valencians, en el cas de la primera, o la política valenciana més actual–, en *Trencatenebres* l'autor s'endinsa en els anys convulsos i sangonosos de la dècada dels trenta. Ho fa com acostuma: alternant la ironia, el rigor històric, l'ambició per explicar des de l'anècdota i una intenció quasi pedagògica d'ensenyar-nos el passat

Trencatenebres

JULI ALANDES / Autor

PREMI OCTUBRE 2014

EDITORIAL 3i4. PATERNA, 2015

224 pàgines / 978-84-7502-968-9 / 18,50 €

col·lectiu, sense que això el limite a l'hora de desplegar la mordacitat o el sarcasme que el caracteritzen i evitant qualsevol temptació de judici gratuït.

Carregat de les eines que singularitzen la seua escriptura, Alandes escomet la feina d'introduir-nos en l'argument com en un joc. En la primera part de la novel·la –anomenada «El sambori»–, crea les veus narratives que delimitaran el tauler: un femater que fuig de la misèria sense cap fortuna, un metge republicà i les seues filles gens

convencionals, un falangista enfoscant en la tropa anarquista, un poeta oportunista i, entre tots ells, un violador homicida. En la segona part –batejada amb encert «La tella»–, l'autor proposa que apostem per un d'aquests sospitosos, que ens arriquem per una d'aquestes caselles, que esdevinguem detectius al mateix temps que discorre la investigació criminal.

Amb l'excusa dels diferents assassinats, *Trencatenebres* viatja des de les tensions prebèliques d'una Ribera dominada pels

cacics fins al front d'Aragó, controlat per les columnes anarquistes, i fa incursions puntuals i incisives cap a la rereguarda valenciana on les autoritats republicanes malden per reconstruir les estructures de l'Estat. En aquest trànsit, els protagonistes ensopegaran amb personatges reals com els germans Pellisser, participaran dels debats sobre avantposar la guerra a la revolució i es veuran immersos en episodis poc coneguts com els enfrontaments d'octubre del 1936.

Un dels aspectes més destacables de la novel·la és que l'aposta per una configuració coral està encaixada de manera convincent. L'obra es presenta dividida en breus intervencions dels personatges que permeten que el lector conega els seus pensaments i veja com interactuen entre ells mitjançant uns diàlegs eficaços i versemblants que doten de ritme i matisos la novel·la. El resultat cobreix amb suficiència els riscos d'aquesta tria i certifica l'habilitat d'Alandes, qui ens fa perseguir un assassí enmig d'un paisatge caòtic on la mort passeja per les cunetes i les barricades sense cap escàndol.

JOANJO GARCÍA

ENLLAÇOS ▾

FITXA

AUTOR

ENTREVISTA

TO BE BIRDY. BENVINGUTS AL MÓN FIGURAT. BENVINGUTS A LA METÀFORA

Les llengües estan farcides de frases fetes i aquestes diuen molt dels qui les parlen; i és que poden arribar a reflectir aspectes de la seua mentalitat col·lectiva que tenen a veure, per exemple, amb l'esperit més o menys emprenedor, o més o menys conservador d'un poble. La fraseologia també ens dóna pistes sobre maneres de parlar que no són literals, que diuen una cosa quan realment en volen dir una altra... és el que anomenem sentit metafòric i, d'açò, els refranys, vénen curulls.

Als més menuts els costa copsar aquests segons sentits soterrats, pel caràcter abstracte que tenen però, a poc a poc,

comencen a entrar-hi i descobreixen un munt de possibilitats, un mar sense fi. En aquest àlbum que ens presenta Rocio Bonilla, Berenguer, un xiquet com podria ser qualsevol altre –a qui li agraden els dolços, jugar amb els cotxes, fer rugir els seu dinosaures, anar a l'escola i que té molts amics– es topa per primera vegada amb una experiència d'aquesta mena, és a dir, amb una expressió que diu una cosa quan realment en vol dir una altra. Serà aleshores quan Berenguer es trobe amb la senyora Fenollosa, la veïna del tercer que té un cul ben gros i un gos ben petit, que es diu Hulk –ací ens trobem amb una altra figura retòrica, la ironia–, i mentre fan junts el trajecte amb

Cara de pardal

ROCIO BONILLA / Autora

EDICIONS BROMERA. ALZIRA, 2014

«ÀLBUMS IL·LUSTRATS» / Col·lecció

30 pàgines / 978-84-90262-77-1 / 15,95 €

l'ascensor, la veïna li amolla com a comiat una frase que deixarà el xiquet ben capficat: «Ah... quin pardal estàs fet!». Qualsevol persona adulta, avesada a escoltar i fer servir frases fetes, no s'hauria sorprès en absolut i hauria connectat amb l'altre sentit de la frase, però per a un xiquet... ai làs! no és tan evident.

Tot pensant que ell deu ser literalment un ocellet, Berenguer començarà una recerca empírica al parc que el portarà a observar i comparar els pardalets, seguida d'una recerca lletraferida a la biblioteca en busca de la informació que pugua donar-li pistes sobre aquesta espècie animal. Finalment, posarà a prova les paraules saltant des d'un mur disfressat d'ocell. I, com és d'esperar, s'estavella a terra i es fa uns quants morats i rascades. Berenguer no entén res: què passa ací? Si no s'assembla a un pardal i ni tan sols és capaç de volar... a què ve això de «cara de pardal»? Doncs que la senyora Fenollosa no

volia dir que semblava un ocell, sinó que se li veia un xiquet molt espavilat, perquè aquest és el significat –metafòric– d'aquesta frase feta, «quin pardal estàs fet!». D'aquesta manera, Berenguer aprendrà que el món de les paraules pot ser literal o figurat i s'enriquirà amb aquesta experiència. I és que créixer i aprendre és tota una experiència o un conjunt d'experiències, com aquesta del sentit figurat de les paraules. I els bons llibres per a infants també haurien de formar part d'aquest conjunt, perquè al capdavall, com apunta Joan Fuster en el seu *Diccionari per a ociosos*, «llegir és seguir vivint i cadascú ho fa a la seua manera».

Caldria matisar, però, des de la valencianitat, la diferència entre «quin pardal estàs fet!» i «cara de pardal». Si bé la primera es refereix clarament al sentit d'espavilat, la segona vol dir el contrari: babau. Així, *pardal*, *fava*, *bleda* –també les verdures i fruites són

un material recurrent en la fraseologia– tenen aquest matís de poc espavilat. De fet, és això el que vaig pensar la primera vegada que vaig tenir l'àlbum de Bonilla a les mans i vaig llegir-ne el títol. I és que les frases fetes

canvien el seu significat segons el lloc on estem i, de vegades, la diferència es dona en pocs quilòmetres, fins i tot amb el poble del costat algun matís.

Acompanyem Berenguer, doncs, en aquesta experiència i durant tot el procés de descobriment, i ho fem pàgina a pàgina dins un llibre il·lustrat amb molt bon gust on els dibuixos sovint representen un *collage* seqüencial d'imatges o una superposició de plans. Segons quines imatges, tenen un aire d'estudi renai-xentista, a la Da Vinci –la fabricació de l'atuell d'ocell– i segons quines altres rememoren els anys seixanta i l'univers de *Le petit Nicolas* –Berenguer caminant amb les mans a les butxaques amb pantaló curt pel genoll i samarreta de ratlles. També hi ha les que ens recorden l'esperit d'aviador i d'aventurer de Saint-Exupéry –amb l'equip d'explorador que trau de l'armari dels trastos. Fet i fet, unes il·lustracions ancorades en la tradició més occidental i, amb tota seguretat, en l'imaginari particular i suggeridor de Bonilla. Caldria ressaltar, com a nota curiosa, que si hi ha algú en aquesta història que recorda un pardal per la seua fisonomia és clarament la senyora Fenollosa.

ALÍCIA TOLEDO

ENLLAÇOS ▾

FITXA

AUTORA

Celebració

VICENT TORRES / Autor

17É PREMI DE POESIA JAUME BRU I VIDAL,
CIUTAT DE SAGUNT, 2014

ONADA EDICIONS. BENICARLÓ, 2015

«POESIA», 23 / Col·lecció

72 pàgines / 978-84-15896-72-2 / 13 €

ENLLAÇOS

FITXA

AUTOR

Entre la pregària i la lloança

Celebració és l'últim llibre publicat de Vicent Torres, amb què ha obtingut el 17é Premi de Poesia Jaume Bru i Vidal de la Ciutat de Sagunt. El títol del recull apunta tant a la seua estructura –que ressegueix l'ordinari litúrgic de la missa–, com a l'actitud vital que el recorre de cap a cap, expressada per mitjà de la pregària o la lloança, les dues formes més intenses de la poesia religiosa. *Celebració* combina i alterna dues veus: la del poeta i la d'un heterònim –Vicent Albert–, el qual reivindica, en un dels seus textos, «una poesia d'índole ministerial, una poesia que en si mateixa continga i expose aquella realitat transcendent i que jo percep tan a prop de mi». El pròleg de Conxa Garcia Henares exposa algunes de les pistes principals per orientar-nos en la densa xarxa de motius religiosos, filosòfics i literaris d'aquest llibre, dissimulada, en una primera lectura, per la transparència del cant. Com assenyala l'autora del pròleg, «Torres hi parla de l'home en la seua perplexitat davant un amor, humà i diví, viscut des de la Mediterrània, des de la tradició bíblica, des de l'herència grega o la lírica àrab», que «és celebrat tant en el present com en els precés subjuntius de l'hipotètic futur».

ENRIC IBORRA

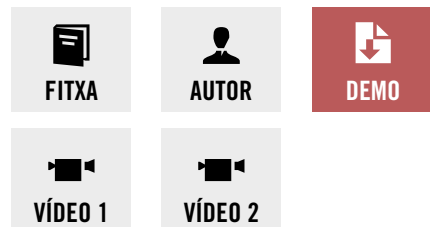
En línia

JAUME MONZÓ / Autor

SEMBRA LLIBRES. CARCAIXENT, 2014

144 pàgines / 978-84-94235-06-1 / 12,50 €

ENLLAÇOS ▾

En línia, una novel·la 2.0

En línia, la primera novel·la de Jaume Monzó (la Font d'en Carròs, 1971), és un relat sobre les experiències vitals d'un grup de joves i algunes persones del seu voltant al llarg d'un curs escolar. És una història ben consolidada i un fidel reflex d'una generació que estableix les seues relacions mitjançant la tecnologia, però en la qual les emocions i les vivències són les pròpies de la seua edat. Té un punt trencador que la diferencia de qualsevol altra novel·la juvenil: no hi ha narrador, ningú no ens conta el que passa, sinó que anem descobrint-ho mitjançant converses de WhatsApp, entrades i missatges de Facebook i opinions en blocs.

Les xarxes socials portades al paper per a explicar-nos històries entrecruades on les relacions personals, i altre temes, serveixen, també, per a introduir debats com ara l'assetjament escolar, les relacions sexuals iniciàtiques o l'amistat, sense moralitats. I tot amb Joan Salvat-Papasseit i la seua poesia com a rerefons.

El llibre va creixent i l'original continent va perfilant un contingut sòlid i interessant que, malgrat la seua consideració de novel·la juvenil, el fa apte per a tots els públics.

BEATRIZ JIMÉNEZ

Tormentas de verano

(Guia didàctica a càrrec de Sergio R. Alarte i Héctor Monteagudo)

SERGIO R. ALARTE / Autor

ALUPA EDITORIAL. VALÈNCIA, 2015

«EDICIÓN BOLSILLO» / Col·lecció

270 pàgines / 978-84-943365-2-2 / 10,50 €

ENLLAÇOS ▾

FITXA

AUTOR

BLOG

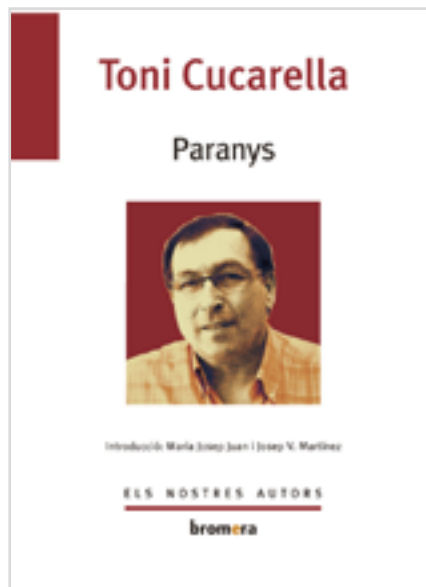

VÍDEO

La cultura es un arma cargada de futuro

Aunque la literatura juvenil pasa por un buen momento, carece de un enfoque comprometido, capaz de enseñar a pensar a la generación que vendrá. Le falta transmitir pasión literaria, fomentar la creatividad y apostar claramente por una labor formativa. *Tormentas de verano* es una novela que recoge ese testigo de un modo directo. Aun siendo una novela dirigida a un público adolescente, no es una novela en absoluto condescendiente con este *target* lector. Es un *thriller* cultural, pero de marcado carácter didáctico, que te hace pensar y preguntarte sobre la función de la cultura, sobre su valor, sobre si el sistema educativo educa o simplemente vuelca conocimientos. Alarte nos sitúa en el JAE, un centro educativo que fomenta la creatividad artística, y dibuja una trama vibrante protagonizada por unas jóvenes que son reflejo de la juventud actual pero que poseen una especial sensibilidad. Ellas nos conducen por una trama adictiva y llena de amor por la literatura, mostrando que se puede cambiar el mundo rebelándose contra lo comúnmente aceptado. La cultura es un arma para cambiar la sociedad, un arma muy poderosa, Alarte lo sabe y nos regala unas *Tormentas de verano* que calan hasta los huesos.

SALVADOR JIMÉNEZ

Paranys

TONI CUCARELLA / Autor
 BROMERA. ALZIRA, 2014
 «ELS NOSTRES AUTORS» / Col·lecció
 201 pàgines / 978-84-90262-74-0 / 11,95 €

ENLLAÇOS ▾

FITXA

AUTOR

BLOG

VÍDEO

Paranys sense trampes

Abundant en la idea que Toni Cucarella és un lutier del llenguatge i de l'ús d'aquest sense concessions a l'estridència resulta un aclariment tan obvi com necessari. Aquesta evidència justifica l'entrada de l'autor xativí en la col·lecció «Els nostres autors» amb l'antologia de relats continguts en *Paranys*. En la introducció del volum, prologat meritòriament per Maria Josep Juan i Josep V. Martínez, trobem una aproximació molt aclaridora de la trajectòria i producció de Cucarella i de l'encabiment d'aquesta dins de la literatura del nostre país.

Cucarella, en els quinze relats que componen *Paranys*, fa desfilar els motius que han fet inconfusible la seua narrativa: la seua feblesa pels personatges antiheroics, la preferència pels espais que li són propis i, sobretot, un estil sense renúncies a l'exigència però exempt de temptacions artificioses. La seua prosa discorre en la frontera entre tragèdies i desencisos quotidians, amb el condiment de la ironia, i en l'ancoratge en una tradició que dialoga amb el futur. Sense enganys.

JOANJO GARCIA

50 ANYS DE FIRA DEL LLIBRE A VALÈNCIA

Es històrics jardins del Palau Reial, vertader cor verd de la ciutat de València, un espai per a gaudir de la natura domesticada entre restes arqueològiques que ens parlen d'un passat esplendorós i monuments escultòrics, una illa de pau al bell mig de l'asfalt on desaccelerar i gaudir de la conversa, d'una lenta passejada o de la lectura d'un llibre sota l'ombra amable d'un arbre frondós, resten a hores d'ara en

silenci, un silenci trencat pel parrupar dels coloms, el lladruc d'un gos o el plor d'un xiquet. Som ja a les portes de l'estiu i la calor invita a remullar les genives i refrescar el garganxó. Encara, si hi pares atenció, se senten els ecos de la primavera que en aquest mateix espai, des de fa unes dècades, és sinònim de tràfec de gent i de llibres. Enguany la Fira del Llibre de València ha complit cinquanta anys, que no

és poca cosa en un temps de crisi econòmica i al bell mig d'una revolució (altres dirien que una evolució) que no acaba de triomfar en què el format clàssic del llibre en paper, diuen, passarà a la història per a entronitzar el format digital, ai!, però el personal es resisteix a deixar de banda el tacte sensual del paper. I, com no, en un país, el nostre, amb un baix índex de lectura, som una comunitat majoritària de no-lectors, però on una immensa i activa minoria gaudeix amb intensitat d'eixe petit plaer que és la lectura.

Afirmen fonts ben informades que la Fira del Llibre de València, per la concurrència i el volum de negoci, és la segona fira de l'Estat espanyol i l'única que té com a protagonistes els llibrers.

En la Fira, des de fa uns anys, té una presència activa l'Associació d'Editors del País Valencià (AEPV), que fa possible que el llibre valencià trobe un aparador on té visibilitat, la qual cosa és d'agrair; d'altra manera es veuria condemnat a una posició testimonial. Enguany, amb el patrocini de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport, ha muntat un de 275 metres quadrats dividit en dues parts: en una s'han mostrat les darreres novetats de les editorials valencianes i en l'altra s'han fet exposicions, xarrades, taules redones, recitals, etc. Un espai que ha estat compartit amb l'Associació Professional d'Il·lustradors de València.

Els llibrers, una vegada més, han comptat amb la col·laboració dels editors d'ací i de fora, amb la dels autors, il·lustradors, músics, actors i tècnics que converteixen la nostra Fira en una festa de la cultura on el visitant, a més d'adquirir les darreres novetats editorials, pot gaudir d'exposicions, taules redones, concerts, conferències, presentacions de llibres, contacontes, recitals de poesia i un llarg etcètera d'activitats. Una àmplia i variada oferta cultural que va més enllà del món

del llibre i que converteix cada convocatòria en una cita obligada dins del calendari cultural de la ciutat de València i de les comarques que l'envolten.

Des de fa unes poques edicions, la Fira també ha esdevingut un magnífic aparador per a la música en valencià. Enguany, onze cantautors i grups de diversos estils com ara Joan Amèric, Feliu Ventura, Clara Andrés, Andreu Valor, Nèstor Mont, Gener, Tardor han oferit una mostra del seu tre-

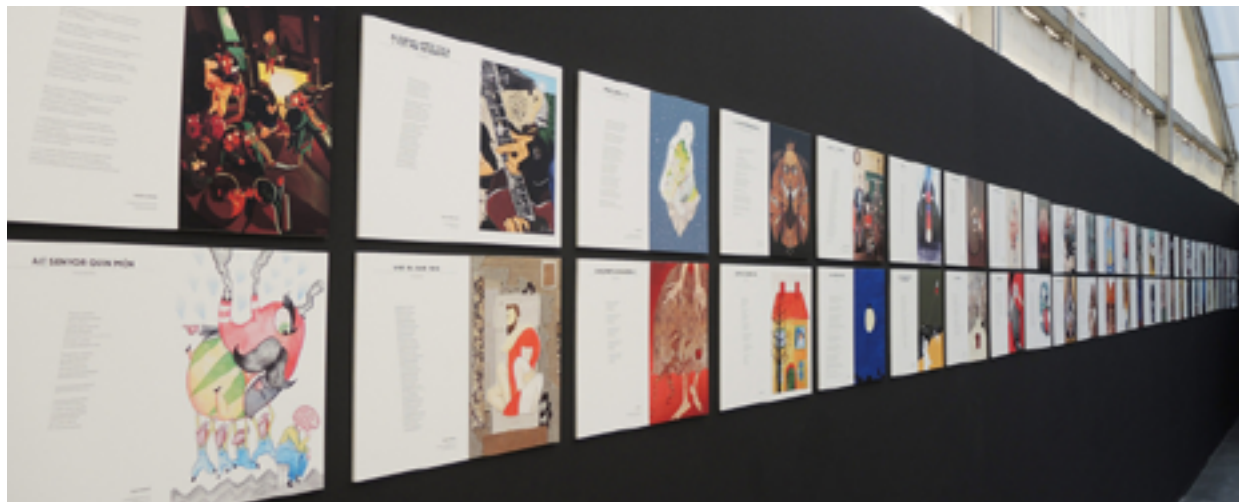
ball dalt de l'escenari que per a l'ocasió s'ha instal·lat en una de les places dels jardins, just a tocar del passeig d'Antonio Machado on s'instal·len les casetes de les llibreries.

També amb el patrocini de la Biblioteca Valenciana s'ha organitzat tot un seguit d'activitats pensades per al món escolar: el Racó del Conte amb la participació de Domingo Chinchilla, Llorenç Giménez, Suso Benítez, Almudena Francés, Núria Urioz,

Vicent Cortés i Carles Cano; espectacles d'animació lectora de caràcter musical i de titelles; desenes amb autors de literatura infantil patrocinats per diverses editorials, animacions lectores (en aquesta edició, Jordi Raül Verdú s'ha encarregat d'introduir els més joves de la casa en *Les Rondalles Valencianes* d'Enric Valor,) i diversos tallers patrocinats per les editorials i la Biblioteca Valenciana.

A la Fira enguany s'han muntat dues exposicions, una de fotografia i l'altra d'il·lustració. La primera era un recorregut fotogràfic de José García Poveda, *el Flaco*, pels moments i personatges que han passat al llarg de les darreres dècades per l'esdeveniment. *El Flaco* és un dels millors cronistes gràfics de la ciutat de València i

és, també, el gran cronista de la Fira, un home perspicaç, amb una mirada personal, capaç de recollir les presències més notables i notar les grans absències.

L'altra gran exposició ha estat *La Fira ferotge. Ovidi Montllor i la cançó compromesa*, un homenatge organitzat per l'APIV en el qual els professionals de la il·lustració, en el vintè aniversari de la mort del cantautor, rapsode, poeta i actor Ovidi Montllor, han reinterpretat, ahora que li feien un just i sentit homenatge, l'obra i figura del que va ser un dels grans exponents de la Nova Cançó. En aquesta exposició es van poder veure més de seixanta obres de diversos autors que no sols estaven inspirades en l'obra del cantautor alcoià, sinó que també s'inspiraven en la de diversos cantautors d'arreu del món com ara Georges Brassens, Maria del Mar Bonet o Pau Alabajos. Perquè la intenció de l'APIV era també homenatjar aquella cançó que imbrica música i literatura, que naix amb una voluntat de compromís amb la societat.

L'AEPV, en la seua carpa, organitzà diverses taules redones i recitals sota el títol «Escriptors comarca a comarca». En les primeres, els representants de diversos col·lectius d'escriptors de la Ribera, la Sfor, el Camp del Túria, el Camp de Morvedre i l'Horta de València parlaren del què, del com i del perquè s'han organitzat i posat a treballar els darrers anys, així com quins són els pròxims passos que donaran. El secretari tècnic de l'AEPV, Manel J. Romero, va oferir els espais digitals de l'entitat per

a difondre les seues activitats, així com la col·laboració desinteressada dels editors valencians per a promoure la lectura entre la població. Així mateix, cada entitat tingué l'oportunitat, a la carpa de l'AEPV-APIV, de presentar-se individualment al públic, així com de fer una lectura de l'obra dels seus membres.

La Fira del Llibre de València, encavallada entre la darrera setmana del mes d'abril i la primera de maig, va omplir d'activitat

un espai de gran bellesa, fent bategar amb intensitat aquest vell i formós cor verd de la ciutat. Un espai que ara torna a la seua tranquil·la quotidianitat, els que per allí han passat tornen a tindre les bateries carregades i escampen la seua activitat i la seua energia per cada racó de la ciutat i del territori.

MANEL ALONSO I CATALÀ

LIBROS PARA MAÑANA O CÓMO (RE)LANZAR UN MENSAJE EN UNA BOTELLA

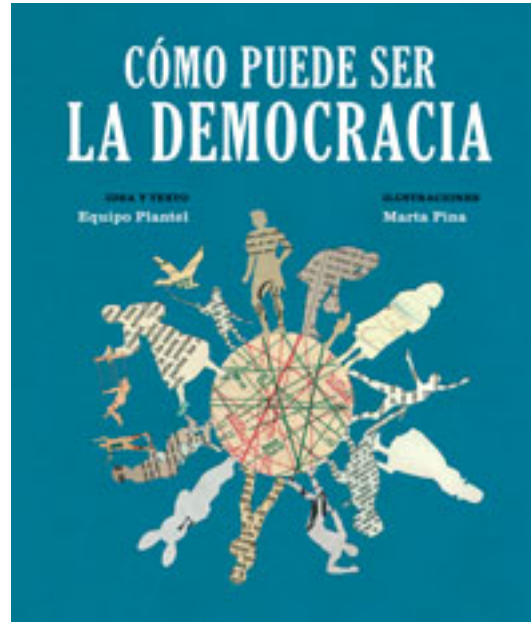
En una ocasión escuché decir a Vicente Ferrer –coeditor de Media Vaca junto a Begoña Lobo– que lo mejor que le puede pasar al libro infantil es precisamente que no esté hecho por especialistas en libro infantil. Aquella sentencia socarrona dejaba aflorar una preocupante cuestión de fondo: existe una tendencia en el mundo –y por tanto, también en el mundo editorial– a tratar a los niños y niñas como si fueran

personas no pensantes o, dicho sin paliativos, como si fueran absolutamente idiotas. Afortunadamente, la propuesta editorial de Media Vaca no sólo se sitúa en el lado opuesto a esta tendencia –y en realidad a casi cualquier tipo de tendencia– sino que además lo hace poniendo un listón tan alto que pocas son las editoriales españolas que puedan resistir una comparación en términos cualitativos. Dado el reducido tamaño

de su plantilla, resulta heroico que, desde 1998, Media Vaca haya publicado más de cincuenta libros que han cosechado premios y elogios en todo el mundo, incluyendo varias ediciones de la Bologna Children’s Book Fair. Libros profusamente ilustrados, con una exquisita selección de autores y con dos objetivos tan claros como inusuales: en primer lugar, satisfacer el caprichoso gusto de sus editores, y, en segundo lugar,

dinamitar los muros que separan la literatura de la literatura infantil. Tal vez estos objetivos y el alto nivel de exigencia de sus libros no constituyan la propuesta comercial más inteligente comercialmente pero sin duda la recompensa de su labor, sin temor a exagerar, es incalculable: contribuir a formar ciudadanos que piensen por sí mismos, despertar en ellos un espíritu crítico y contagiarles el placer de leer textos e imágenes.

El pasado mes de abril, Media Vaca publicó cuatro libros que ejemplifican a la perfección esa especie de vocación de servicio y esa consciencia del impacto social de su trabajo, aglutinados bajo el título de «Libros para mañana». Una colección que recupera cuatro títulos publicados por la editorial barcelonesa La Gaya Ciencia entre los años 1977 y 1978 con los que el Equipo Plantel –del que apenas se conocen datos– trató de acercar al público infantil conceptos tales como los de «democracia», «dictadura», las «clases sociales» o la «igualdad entre géneros». Cuatro mensajes en una botella lanzados en los albores de la llamada *transición*, que los niños y las niñas habrían de aprender y aprehender cerrando el círculo de la máxima *mediavaquense*, desarrollada años después: «Hay que inventarse los libros que no existen para que la gente que no existe exista».

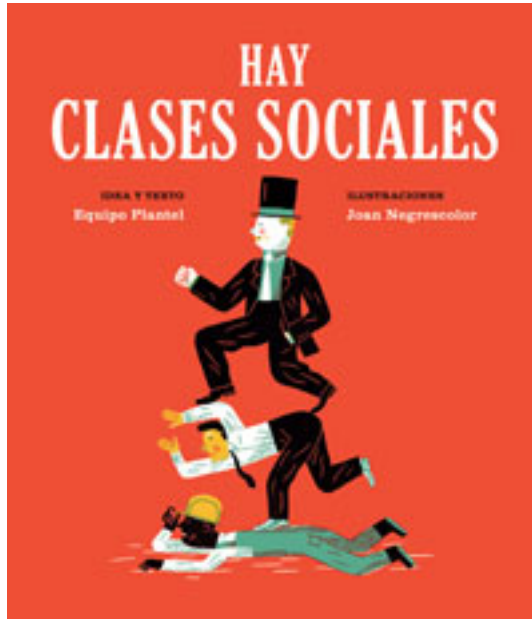
«La democracia es como un recreo en el que todos pueden jugar a todo.»

Así comienza *Cómo puede ser la democracia*, en el que se explica de manera sencilla qué son las elecciones, los partidos políticos o la importancia de la participación, ilustrado con los magníficos *collages* de corte surrealista y de aire nostálgico de **Marta Pina**.

«La dictadura es como un dictado: un señor dice lo que hay que hacer y los demás lo hacen. Sólo porque sí.»

En *Así es la dictadura*, las ilustraciones angulosas y coloristas de **Mikel Casal** trazan una caricatura perfecta de lo que es un régimen dictatorial, el miedo, la represión, la falta de libertad.

«Todos los hombres son iguales. Pero hay cosas que los hacen desiguales: la fuerza, el poder, el dinero y la cultura.»

El libro *Hay clases sociales*, ilustrado magistralmente por Joan Negrescolor, habla de dominantes y dominados, de ricos y pobres, de clase alta, media y trabajadora y de cómo se vive y se ve el mundo de manera distinta según el contexto en el que uno haya nacido.

«Los hombres parecen más importantes que las mujeres. Las mujeres parecen más débiles, pero no es verdad.»

Las mujeres y los hombres es el texto que debería haber quedado más desfasado, y aunque así sucede con algunos prejuicios afortunadamente superados, las ilustraciones de Luci Gutiérrez aportan al texto la actualidad y la ironía precisas en cada momento.

Cuatro libros a los que no se ha añadido ni sustraído ni una sola palabra de los textos originales y que, pese haber transcurrido casi cuarenta años desde su publicación, continúan ofreciendo un mensaje plenamente vigente que es necesario difundir entre los más jóvenes y refrescar a algunos adultos. Un mensaje en una botella lanzado nuevamente con la esperanza de que los ciudadanos del futuro lo recojan, rumien sobre conceptos claves para la convivencia y aprendan a actuar en consecuencia. Una colección titulada «Libros para mañana» que continúa haciendo falta, pues, como Media Vaca: «Si podemos leer lo que dice el libro sin que nos cause muchísima extrañeza es porque, al parecer, ese mañana todavía no es hoy. Esperamos que ya no tarde.»

MANUEL GARRIDO BARBERÁ

Crítico de arte y gerente de APIV

COLECCIÓN LIBROS PARA EL MAÑANA

<http://www.mediavaca.com/index.php/es/mis-celanea/noticias/283>